

Do vzájemného vztahu států, protože v něm jsou jako *zvláštní*, spadá nanejvýš pohnutá hra vnitřní zvláštnosti vášní, zájmů, účelů, talentů a ctností, násilí, nepráva a neřestí, jakož i vnější nahodilosti, v největších dimenzích jevu, — hra, v níž je mravní celek sám, samostatnost státu, vystaven nahodilosti. Principy *národních duchů* jsou kvůli své zvláštnosti, ve které mají jakožto *existující* individua svou objektivní skutečnost a své sebevědomí, vůbec omezené, a jejich osudy a činy v jejich vzájemném vztahu jsou jevící se dialektikou konečnosti těchto duchů, z níž se neomezeně právě tak utváří *obecný duch*, *světový duch*, jako je to on, jenž své právo, — a jeho právo je to nejvyšší, — na nich ve *světových dějinách* jakožto *světovém soudu* vykonává.

C. Světové dějiny

Elementem jsoucna *obecného ducha*, jímž je v umění názor a obraz, v náboženství cit a představa, ve filosofii čistá, svobodná myšlenka, je ve *světových dějinách* duchovní skutečnost v celém jejím objemu niternosti a vnějškovosti. Světové dějiny jsou soudem, poněvadž ve své o sobě a pro sebe jsoucí obecnosti je to, co je zvláštní, penáti, občanská společnost a duchové národů v jejich pestré skutečnosti jen jako něco ideálního a pohyb ducha v tomto elementu spočívá v tom, aby toto ukazoval.

Světové dějiny jsou dále nikoli pouhý soud moci ducha, tj. abstraktní a rozumu prostá nutnost slepého osudu, nýbrž protože duch je o sobě a pro sebe rozum a to, jak jest rozum pro sebe v duchu, je vědění, jsou nutný rozvoj momentů rozumu, a tím momentů sebevědomí a svobody ducha, z pojmu toliko svobody ducha, — výklad a uskutečnění obecného ducha.

Dějiny ducha je jeho čin, neboť je jen tím, co činí, a jeho činem je učinit se, a sice zde jakožto duch sebe, předmětem svého vědomí, uchopit se pro sebe sama objasňujícím způsobem. Toto uchopení je jeho bytí a princip, a *naplnění* uchopení je zároveň jeho zvnějšnění a jeho přechod. Vyjádřeno formálně, duch *znovu* uchopující toto uchopení a, což je totéž, ze zvnějšnění v sebe jdoucí duch, je duch vyššího stupně vůči sobě, jak stál v onom prvním uchopení.

Poznámka

Sem spadá otázka *perfektibility a výchovy lidského pokolení*. Ti, kdo hájili perfektibilitu, tušili něco o povaze ducha, o jeho povaze mít GNÓTHI SEAYTÓN za zákon svého *bytí*, a poněvadž uchopuje to, čím *on jest*, být vyšší podobou než tato, která tvořila jeho bytí. Avšak těm, kdo tuto myšlenku zavrhují, zůstal duch prázdným slovem stejně jako dějiny povrehní hrou *nahodilých*, takzvaně *jen lidských* snah a vášní. Ačkoliv přitom vyslovují ve výrazech *prozřetelnost a plán* prozřetelnosti víru v nějaké vyšší působení, zůstávají to nevyplněné představy, protože plán prozřetelnosti také výslovně vydávají za něco pro ně nepoznatelného a nepochopitelného.

Státy, národy a individua v této činnosti světového ducha povstávají ve svém *zvláštním určeném principu*, který má v jejich *ústavě* a v celé šíři jejich *stavu* svůj výklad a svou skutečnost, které si jsou vědomy a zahloubány do jejího zájmu jsou zároveň bezvědomými nástroji a články oné vnitřní činnosti, v níž tyto podoby pomíjejí, avšak duch o sobě a pro sebe si připravuje a vypracovává přechod ke svému nejbližšímu vyššímu stupni.

Spravedlnost a ctnost, neprávo, násilí a neřest, talenty a jejich činy, malé a velké vášně, vina a nevina, nádhera individuálního

a národního života, samostatnost, štěstí a neštěstí států a jednotlivců mají ve sféře vědomé skutečnosti svůj určený význam a hodnotu a nalézají v ní svůj rozsudek a svou, avšak nedokonalou, spravedlnost. Světové dějiny spadají mimo tato hlediska; v nich získává ten nutný moment ideje světového ducha, jenž je toho času jeho stupeň, své *absolutní právo*, a v něm žijící národ a jeho činy získávají své uskutečnění, a štěstí a slávu.

§ 346

Protože dějiny jsou utvářením ducha ve formě dění, bezprostřední přirozené skutečnosti, jsou zde stupně vývoje jako *bezprostřední přirozené principy* a ty, jelikož jsou přirozené, se jakožto mnohost rozcházejí, jsou tedy dále tak, že *jednomu národu* přísluší *jeden z nich*, — jeho *geografická* — a *antropologická* existence.

§ 347

Tomu národu, kterému přísluší takový moment jako *přirozený princip*, je svěřeno jeho provedení v postupu rozvíjejícího se sebevědomí světového ducha. Takový národ je ve světových dějinách pro tuto epochu — *a může* (§ 346) *v nich učinit epochu jen jednou* — panující. Proti tomuto jeho absolutnímu právu být nositelem současného vývojového stupně světového ducha jsou duchové druhých národů bez práva a, stejně jako ti, jejichž epocha už minula, nemají už ve světových dějinách význam.

Poznámka

Speciální dějiny nějakého světově historického národa obsahují jednak vývoj jeho principu od jeho dětsky zahaleného stavu až k jeho rozkvětu, kdy tím, že dospěl ke svobodnému mravnímu sebevědomí, nyní zasahuje do obecných dějin, — jednak také periodu úpadku a zániku; — neboť tak se v něm ukazuje vznik nějakého vyššího principu jakožto pouze toho, co je negativní, vůči jeho vlastnímu principu. Tím je naznačen přechod ducha k onomu

vyššímu principu a tak světových dějin k *jinému* národu — perioda, ve které onen první národ ztratil ten absolutní zájem, sice pak také do sebe pozitivně přijímá vyšší princip a vpravuje se do něj, ale nechová se v něm jakožto v něčem přijímaném s imanentní živostí a svěžestí, — snad ztrácí svou samostatnost, snad i pokračuje a plouží se dál jako zvláštní stát nebo kruh států a bije náhodně kolem sebe v rozmanitých pokusech a vnějších bojích.

§ 348

V čele všech činů, tedy také světově historických, stojí *individua* jakožto subjektivity uskutečňující to, co je substanciální (§ 279 pozn.). Jakožto těmito živoucím vyjádřením substanciálního skutku světového ducha a tak bezprostředně identicky s ním je jim samým tento skutek skryt a nikoli objektem a účelem (§ 344); nemají také *čest* tohoto skutku a dík za něj ani u svých současníků (tamtéž), ani u veřejného mínění potomstva, nýbrž jakožto formální subjektivity jen u tohoto mínění mají svůj díl jakožto nesmrtelnou slávu.

§ 349

Národ zpočátku ještě není stát a přechod rodiny, tlupy, kmene, masy apod. do stavu státu v něm tvoří formální realizaci ideje vůbec. Bez této formy mu jakožto mravní substanci již o sobě je, chybí objektivita. totiž mít v zákonech, jakožto myšlených určeních, obecné a obecně platné jsoucno pro sebe a pro druhé, a proto není uznávan; jeho samostatnost, jež je bez objektivní zákonitosti a pro sebe pevné rozumnosti jen formální, není suverenita.

Poznámka

Také v běžné představě se nenazývá patriarchální stav ústavou, ani nějaký národ v takovém stavu státem, ani jeho nezávislost suverenitou. Před počátek skutečných dějin proto spadá jednak lhostejná, tupá nevinnost, jednak statečnost formálního boje o uznání a pomsty (srv. § 331 a § 57 pozn.).

§ 350

Vystupovat v zákonných určeních a v objektivních institucích, vycházejíc z manželství a ze zemědělství (viz § 203 pozn.), je absolutní právo ideje, ledaže by se forma tohoto jejího uskutečnění jevila jako božské zákonodárství a dobrodiní, nebo jako násilí a neprávo; — toto právo je *právo heroů* na zakládání států.

§ 351

Z téhož určení do hází k tomu, že civilizované národy pokládají jiné, které jsou v substanciálních momentech státu za nimi (pastevecké národy národy lovců, zemědělské oba předchozí atd.), za barbary s vědomím nestejného práva a jejich samostatnost považují za něco formálního a tak s nimi jednájí.

Poznámka

Ve válkách a sporech jež v takových poměrech vznikají, tvoří proto moment, že jsou to boje o uznání ve vztahu k určenému obsahu, ten rys, který jim dává význam pro světové dějiny.

§ 352

Konkrétní ideje, duchové národů, mají svou pravdu a své určení v konkrétní ideji, jak je *absolutní obecností*, — ve světovém duchu, kolem jehož trůnu stojí jako vykonavatelé jeho uskutečnění a jako svědkové a ozdoby jeho nádhery. Poněvadž on jakožto duch je toliko pohybem své činnosti, vědět se absolutně, tím osvobodovat své vědomí od formy přirozené bezprostřednosti a přicházet k sobě samému, jsou *principy* utváření tohoto sebevědomí v procesu jeho osvobození, — *světově historických říší, čtyři*.

§ 353

V *prvém* utváření jakožto *bezprostředním* zjevení má duch za princip podobu *substanciálního* ducha jakožto identity, v níž

jedinečnost zůstává ponořena do své bytosti a pro sebe neoprávněná.

Druhý princip je vědění tohoto substanciálního ducha, takže duch je pozitivním obsahem a naplněním a *bytím pro sebe* jakožto živoucí *formou* tohoto obsahu, *krásnou* mravní individualitou.

Třetí je vnitřní zahloubání vědoucího bytí pro sebe až k *abstraktní obecnosti* a tím k nekonečnému *protikladu* k objektivitě, jež je proto právě tak duchem opuštěná.

Princip *čtvrtého* utváření je obrácení tohoto protikladu ducha, totiž přijímat svou pravdu a konkrétní bytost ve své niternosti a být v objektivitě doma a smířen, a protože tento k první substanciální navrátilší se duch je duch *vrátivší se z nekonečného protikladu*, vytvářet a vědět tuto svou pravdu jako myšlenku a jako svět zákonné skutečnosti.

§ 354

Podle těchto čtyř principů jsou tyto *čtyři* světově historické říše: 1. *orientální*, 2. *řecká*, 3. *římská*, 4. *germánská*.

§ 355

1. Orientální říše

Tato první říše je v sobě nerozlišený, substanciální světový názor vycházející z patriarchálního přirozeného celku, světový názor, v němž je světská vláda teokracií, vládce také veleknězem nebo bohem, státní ústava a zákonodárství zároveň náboženstvím, tak jako jsou náboženské a morální příkazy nebo spíše zvyky rovněž státními a právními zákony. V okázalosti tohoto celku individuální osobnost bezprávně zaniká, vnější příroda je bezprostředně božská nebo ozdobou boha a dějiny skutečnosti jsou poezií. K různým stránkám mravů, vlády a státu se vyvíjející rozdílly se stávají namísto zákonů, při jednoduchém mravu, těžkopádnými, rozvláčnými, pověřenými ceremonii, — nahodilostmi osobní moci a svévolného vládnutí a členění na stavy se stává přirozenou pevností kast. Orientální stát je proto živý jen ve svém pohybu,

jenž, — protože v tomto státě samotném není nic stálé a to, co je pevné, je zkamenělé, — směřuje navenek, stává se tento pohyb elementárním běsněním a pustošením; vnitřní klid je soukromý život a klesání do slabosti a zmalátnění.

Poznámka

Moment ještě *substanciální, přirozené duchovnosti* v tvorbě státu, moment, který tvoří *jakožto forma* v dějinách každého státu absolutní východisko, je na zvláštních státech historicky a zároveň s hlubokým smyslem a učeností zdůrazněn a doložen ve spise *O zániku přirozených států*, Berlín 1812 (od pana dr. Stuhra), čímž je připravena cesta k rozumnému zkoumání dějin ústavy a dějin vůbec. Princip subjektivity a sebevědomé svobody je tam rovněž ukázán v germánském národě, ale přenevadž pojednání jde jen k zániku přirozených států, je doveden pouze tam, kde se jeví jednak jako neklidná pohyblivost, lidská libovůle a zkáza, jednak ve své zvláštní podobě jako *cit srdce* a nerozvinul se až k objektivitě *sebevědomé* substanciality, k organické *zákonnosti*.

§ 356

2. Řecká říše

Základem této říše, ale základem jen mysteriózním, zatlačeným do temné vzpomínky, do jeskyní a do obrazů tradice, je ona substanciální jednota konečného a nekonečného, která je zrozena z rozlišujícího se ducha k individuální duchovnosti a do dne vědění, uměřena a vyjasněna ke kráse a ke svobodné a rozjasněné mravnosti. V tomto určení tedy vzniká princip osobní individuality, ještě jako ne v sobě samém uzavřený, nýbrž udržovaný ve své ideální jednotě; — jednak se proto celek rozpadá do okruhu zvláštních národních duchů, jednak ještě není na jedné straně poslední rozhodnutí vůle vloženo do subjektivity pro sebe jsoucího sebevědomí, nýbrž do moci, která je vyšší a mimo ně (srov. § 279 pozn.), a na druhé straně ještě není potřebám náležející zvláštnost přijata do svobody, nýbrž vyloučena do otrockého stavu.

§ 357

3. Římská říše

V této říši dochází k rozlišení k nekonečnému roztržení mravního života na extrém *osobního* soukromého sebevědomí a *abstraktní obecnosti*. Tento odpor, vycházející ze substanciálního názoru aristokracie proti principu svobodné osobnosti v demokratické formě, se vyvíjí pokud jde o první stránku v pověru a v projevování chladného, hrabivého násilí, pokud jde o druhou stránku ke zkaženosti chátry, a rozložení celku se končí všeobecným neštěstím a smrtí mravního života, kde národní individuality umírají v jednotě pantheonu, všichni jednotlivci klesají na úroveň soukromých osob a *rovných* s formálním právem, jež tedy drží pohromadě jen abstraktní, do nesmírnosti se ženoucí libovůle.

§ 358

4. Germánská říše

Z této ztráty sebe sama a svého světa a z její nekonečné bolesti, za jejíhož nositele byl předurčen národ *izraelský*, uchopuje do sebe zatlačený duch v extrému své absolutní *negativity*, v o sobě a pro sebe jsoucím *bodě obratu, nekonečnou pozitivitu* tohoto svého nitra, princip jednoty božské a lidské přirozenosti, usmíření jakožto usmíření uvnitř sebevědomí a subjektivity se objevivší objektivní pravdy a svobody, které je přenecháno k uskutečnění nordického principu *germánských národů*.

§ 359

Niternost principu, jakožto ještě abstraktní, existující v pocitu jako víra, láska a naděje, usmíření a řešení veškerých protikladů, rozvíjí svůj obsah, aby ho pozvedla ke skutečnosti a k sebevědomé rozumnosti, ve *světovou* říši vycházející z mysli, věrnosti a sdružení svobodných, říši, jež je v této své subjektivitě právě tak říší pro sebe jsoucí hrubé libovůle a barbarství mravů — vzhledem k onomu

světu, intelektuální říši, jejímž obsahem je sice ona pravda jejího ducha, ale ještě jako *nemyslená* a zahalená do barbarství představy a, jakožto duchovní moc nad skutečnou myslí, se chová jako nesvobodná strašná moc vůči ní.

§ 360

Tím, že — v tvrdém boji těchto říší, které stojí v rozdílu, jenž zde získal svůj absolutní protiklad, a které mají zároveň kořen v *jedné* jednotě a ideji, — duchovno degraduje existenci svého nebe k pozemskému životu a k prosté světskosti, ve skutečnosti a v představě, a naproti tomu to, co je světské, pozvedá své abstraktní jsoucno pro sebe k myšlence a principu rozumného bytí a vědění, k rozumnosti práva a zákona, rozplynul se *o sobě* tento protiklad v nepevnou podobu; přítomnost se zbavila svého barbarství a nepravní libovůle a pravda se zbavila své příslušnosti k onomu světu a své náhodné moci, takže se stalo objektivním opravdové usmíření, jež rozvíjí *stát* k obrazu a skutečnosti rozumu, v čemž nalézá sebevědomí skutečnost svého substanciálního vědění a chtění v organickém rozvoji, v *náboženství* jako pocit a představu této své pravdy jakožto ideální bytosti, ve *vědě* ale svobodné pochopené poznání této pravdy jakožto jedné a téže v jejich doplňujících se manifestacích, ve *státě*, *přírodě* a *ideálním světě*.

Poznámky k překladu

- ¹ Srov. Starý zákon, žalm 127, verš 2.
- ² Srv. G. W. F. Hegel, Logika ako veda, Bratislava 1986, str. 59.
- ³ Hegel cituje z řeči J. F. Friese, kterou měl na setkání patriotistických a nacionalistických studentů (Wartburgské slavnosti) konaném na Wartburce 18. a 19. října 1817.
- ⁴ Srv. Faust, díl I., studovna. Je citováno podle překladu O. Fischera. V originále cituje Hegel Goetha nepřesně. Slovem „jinde“ je připomínána Fenomenologie ducha.
- ⁵ Viz poznámka § 258.
- ⁶ Význam a poslání policie jsou podrobněji rozvedeny v paragrafech 231 až 249. Na tomto místě pouze upozorňujeme, že tohoto výrazu Hegel nepoužívá v častém současném užití, jako mocenský potlačovatelský aparát. Pro Hegela je výraz *vázán* na svůj základ, tj. na polis — obec. Policie tedy plní i široké správní poslání. Vzhledem k tomu, že poslání policie se však ve správní sféře nevyčerpává, není die Polizei překládána někdy navrhovaným termínem *správa*. Překlad „*správa*“ by znamenal významové zkreslení, byť v opačném směru, než „moderní“ užívání slova policie. Slovo *správa* je dále vyhrazeno pro překlad německého slova die Verwaltung. Policie jako výkonná složka může mít i funkci potlačovací, ovšem v mezích zákona a na jeho ochranu.
- ⁷ Jsou trpěny jako veřejné domy.
- ⁸ Každá definice v právu je nebezpečná.
- ⁹ „Víš velmi dobře, že pomocné a léčebné prostředky zákonů, mají-li být účinné, se musí stále znovu proměňovat a měnit, vždy podle mravů a doby a druhů státní ústavy, jakož i podle požadavků a okolností přítomnosti a podle nedostatků, které musí být odstraněny, a že nesmějí setrvávat v jednom stavu, aniž by byly bouřemi událostí a náhody podřízeny změně tak jako podoba a vzhled nebe a moří. Co mohlo být hojivější než onen návrh zákona od Stolonia..., co užitečnější než obecné usnesení Voconia..., co se pokládalo za tak nutné jako Liciniův zákon...? A přece upadly všechny do zapomenutí a jsou zastíněny mimořádnou zámožností státu...“